

225 'dii meliora quam vt ista cogitarim'. (Hic per abominationem
 commutatus est color.) 'Est vir insigni vanitate'; 'O singularem
 hominis vanitatem!'. (Hic per exclamationem.) 'Non modo virgi-
 nes aliquot constuprauit, verum etiam vestalem incestu polluit';
 'virgines complures stuprauit, vt interim de vestali incestu pol-
 luta sileam'. (Hic per occupationem variatus est sermo.) 'Quum
 230 et genere sis obscurissimo et re nulla, nullis literis, nulla forma,
 nullo ingenio, quid est cur te adeo iactes? Quid habes cur tam sis
 insolens? Natalium splendorem? atqui genere es obscurissimo.
 Opes? at vel Iro ipso pauperior es. Eruditionem? sed bonas lite-
 ras nec attigisti vnquam. Formam? at ipso Thersite deformior es.
 235 Ingenium? at istud profecto nactus es stupidissimum. Quid igitur
 ista tua iactantia est nisi mera insania?'. (Hic per subiectionem
 variatus est orationis habitus.) Neque vero solum per omnes fi-
 guras, verum etiam per locos prope omnes variari potest oratio.
 Caeterum quoniam haec magis videntur ad rerum copiam perti-
 240 nere, secundo commentario de his diligentius disseremus. Hac-
 tenus formas ferme omnes paucis indicauimus, quibus manente
 sententia commutatur oratio.

EXPERIENTIAE. CAP. XXXIII

245 Nunc quo res fiat dilucidior, experiundi gratia sententiam vnam
 atque alteram proponamus conemurque, quoad fieri poterit, ean-
 dem veluti Proteum in omnem speciem vertere. Non quod

omnis variandi ratio in vnam quampiam orationem possit incidere, sed quot incident, tot vtemur. Sumaturque illud exempli loco:

TVAE LITERAE ME MAGNOPERE DELECTARVNT.

- 250 TVAE non admittit synonymiam; 'tuae amplitudinis', 'tuae celsitudinis', 'tuae maiestatis' periphrasis est. Si nomen proprium ponas, puta 'Fausti', heterosis est et partis et personae: 'Fausti literae'; si 'Faustinae literae', heterosis substantiui in epitheton.
- 255 LITERAE: 'epistola', 'literae', 'tabellae' synonymia est; 'literulae', 'epistolium', 'tabellulae' heterosis; 'schedae', 'scripta' synecdoche; 'quod ad me scripsisti' periphrasis est.
- ME: 'animum meum', 'pectus meum', 'meos oculos' vel periphrasis vel synecdoche; 'nos' pro 'me' enallage numeri; 'Erasmus' heterosis est personae.
- 260 MAGNOPERE: 'valde', 'vehementer', 'nimium', 'mire', 'mirifice', 'magnifice' etc. synonymia est; 'magnopere', 'summopere', 'supra modum', 'praeter modum', 'vnice' *ἀνξήσις* est; 'haud mediocriter', 'non parum', 'non vulgariter' per contraria et negationem; 'dici non potest quantopere', 'incredibile dictu', 'verbis consequi nequeam', atque id genus alia hyperbolen sapiunt.
- 265 DELECTARUNT: 'oblectarunt', 'recrearunt', 'exhilararunt' synonymia est, nisi quod in 'exhilararunt' metaphora videtur esse; 'voluptatem attulerunt', 'voluptati fuerunt', 'iucundae fuerunt', et similia periphrasim habent; 'voluptate perfuderunt', 'mellitissimae fuerunt', et consimilia translatitia sunt; 'non iniucundae fuerunt', 'non insuaues' a contrariorum permutatione. Reliqua citra contextum commode ostendi non possunt. Nunc igitur experiamur: 'Tuae me literae magnopere delectarunt'; 'delectarunt mirum in modum tuae me literae'; 'maiolem in modum me tuae delectarunt literae' (hactenus praeter compositionem nihil ferme mutatum est).
- 275

‘Tuis literis sum magnopere delectatus’; ‘delectatus sum maiorem in modum tuis literis’ (hic genus verbi duntaxat est commutatum). ‘Epistola tua me vehementer exhilarauit’; ‘tua quidem epistola sum vehementer exhilaratus’; ‘²⁸⁰ tuae literulae non mediocriter animum meum | refecerunt’; ‘humanitatis tuae scriptis sum non mediocriter animo reffectus’; ‘ex amantissimis literis tuis incredibilem cepi voluptatem’ (hyperbole et relatio). ‘Amantissimae tuae literae incredibilem mihi voluptatem attulerunt’; ‘²⁸⁵ no- uam quandam laeticiam tuae schedae mihi pepererunt’; ‘tuis ex schedis mirificam laeticiam concepi’; ‘summum gaudium tua scripta mihi apportarunt’; ‘tuis e scriptis summum mihi gaudium allatum est’; ‘ex excellentiae tuae literis magnam hausimus voluptatem’ (et hic relatio est).

²⁹⁰ Caetera sibi quisque facile adnotabit:

‘Ex Fausti mei literis plurimum hausi voluptatis’.

‘Tuis e scriptis haud vulgaris mihi voluptas accessit’.

‘Epistola tua sum vnice delectatus’.

‘Ex Faustinis literis mirificum quoddam oblectamentum percepi’.

²⁹⁵ ‘Tuae literae sane quam delectarunt animum meum’.

‘Ineffabili gaudio tuae me schedulae perfuderunt’. (Hic metaphora est.)

‘Tuis ex literis noua quadam delectatione sum perfusus’.

³⁰⁰ ‘Incredibili laetitia tua me scripta delibutum reddiderunt’. (Et hic metaphora.)

‘Haud parum delectamenti tua mihi conciliauit epistola’.

‘Legendis tuis literis oppido quam sum delectatus’.

‘Lectio tuarum literarum singulari voluptate deliniuit mentem meam’.

³⁰⁵ ‘Admodum delectabilis mihi tua fuit epistola’.

‘Eximia quadam laetitia tuae me literae affecerunt’.

‘Tuis ex literis singulari sum affectus laetitia’.

‘Maximae voluptati mihi tua fuit epistola’.

‘Summo oblectamento mihi tua scripta fuerunt’.

tc
v
ej
ri
n
al
pa
ve
sc
ca

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10
11
12
13
14
15
16

- 310 'Incredibili gaudio mihi tua fuit epistola'.
 'Nimis quam iucunda nobis tua fuit epistola'.
 'Vix credas quantopere in tuis scriptis acquiescam'. (Ita M. Tullius frequenter vtitur 'acquiescere' pro 'oblectari'.)
 'Summae iucunditati nobis tua fuit epistola'.
- 315 'Suauissimae mihi tuae fuerunt literae'.
 'Tuis ex literis singularis mihi profecta est laetitia'.
 'Tuae literae fecerunt, vt prorsus exilirem gaudio'.
 'Tuis acceptis literis laetitia gestiebam'.
 'Vbi mihi tuae sunt redditae literae, laetitia sum expletus'.
- 320 'Lectis tuis amantissimis literis, noua quadam laetitia correptus sum'.
 'Acceptis literis tuis, incredibilis voluptas cepit animum meum'.
 'Inusitata laetitia me tua demulsit epistola'.
 'Quod ad me scripseris, id mihi tam iucundum fuit quam quod iucundissimum'.
- 325 'Quod ad me tuas dederis literas, id vehementer fuit gratum'.
 'Quod me tuis dignatus es literis, eo nihil mihi potuit accidere gratius'.
 'Tuae me literulae oppido gaudibundum effecerunt'.
- 330 'Tuis literis oppido quam laetabundus sum effectus'.
 'Quod me tuis literis certiozem reddidisti, fuit id mihi non gratum modo verum etiam iucundum'.
 'Cum tua ad me perferretur epistola, vidisses me gaudii magnitudine gestientem'.
- 335 'Quod me saltem epistola salutaris, id profecto volupe fuit'.
 'Literis tuis nihil adferri potuit optatius'.
 'Epistola tua ad nos venit vehementer expectata'.
 'Literis tuis nihil adferri potuit desideratius'. (In his tribus metalepsis est, aut certe synecdoche, nam iucunda solent accidere quae magnopere desideramus.),
- 340 'Non possunt non esse iucundissimae Erasmo Faustinae literae'.
 'Non iniucunda mihi tua fuit epistola'.

	‘Neutiquam insuaues mihi tuae venerunt literae’.	42.
	‘Haudquaquam ingrata mihi tua scripta acciderunt’.	43.
345	‘Tam mihi dulcis tua fuit epistola, quam ea quae sunt dulcissima’.	44.
	‘Literas tuas multa cum voluptate perlegi’.	45.
	‘Epistolam tuam non sine summa voluptate recepi’.	46.
	‘Qui mihi tuas reddidit literas, is mihi gaudiorum cumulum detulit’.	47.
350	‘Dictu mirum quam me tua ceperit epistola’.	48.
	‘Schedae quas abs te missas accepi noua quadam gaudiorum luce pectus meum serenarunt’.	49.
	‘Literae tuae quicquid in animo moeroris erat, id omne protinus excusserunt’.	50.
355	‘Miram animo persensi voluptatem, cum tua nobis redderetur epistola’.	51.
	‘Tuis ex literis voluptas insolita animo incessit meo’.	52.
	‘Tuae literae fuerunt in causa vt affatim gauderem’.	53.
360	‘Tuis literis effectum est, vt totus exultarim gaudio’.	54.
	‘Dici vix queat quantum mihi laetitiae tuis ex literis obortum sit’.	55.
	‘Vix possim sermone consequi, quantum gaudiorum ex tua mihi natum sit epistola’.	56.
	‘Dictu mirum est, quantum voluptatum nobis ex tuis affulserit literis’.	57.
365	‘Deum immortalem, quam ingens gaudium nobis e tua prouenit epistola!’.	58.
	‘Papae, quantas laeticiae causas nobis tuae literae suppeditarunt!’.	59.
370	‘Dii boni, quantam vim gaudiorum tua mihi scripta subministrarunt!’.	60.
	‘Maiorem laetitiam tuae mihi tabellae attulerunt, quam vt explicare possim’.	61.
	‘Plurimum voluptatis nobis tuus tabellarius adportauit’.	62.
LB 25	‘Vix credas quantum acerrimum laetitiae literae tuae in animum inuexerint meum’.	63.
376	‘Verbis eloqui nequeam quantis gaudiis me tua onerarit epistola’.	64.
	(Cur autem sic verear loqui, cum Terentius dixerit: ‘multis commoditatibus oneratum diem’?)	

- 380 'Tuae me literae gaudiis onustum reddidere'. 6
 'Tuis literis valde sum gauisus'. 6
 'Tuis literis vnice sum laetatus'. 6
 'Tua scripta nobis vberimam laetitiae copiam offuderunt'. 6
 'Laetissima mihi tua fuit epistola'.
 385 'Tuis literis factum est vt prorsus frontem exporrexerim'. 6
 'Visis tuis literis protinus animi mei frontem explicui'. 7
 'Inter legendum ea quae ad me scripsisti, mira quaedam voluptas
 animo obrepit meo'. 7
 'Simul atque tuas inspexissem literas, noua quaedam gaudiorum
 390 vis mentem occupauit meam'. 7
 'Inspectis tuis literis, incredibilis quidam aestus laetitiae pectus
 subiit meum'. 7
 'Acceptis humanissimis literis tuis immensa quaedam laetitia me
 totum obsedit'. 7
 395 'Emoriar, si quicquam vnquam accidit iucundius tuis literis'. 7
 'Dispeream, si quid in vita suauius obtigit tuis literis'. 7
 'Ita me Musae bene ament, vt nihil antehac accidit tuis literis
 gratius'. 7
 'Caue credas rem vllam obiici a fortuna posse iucundio-
 400 rē quam tuae sunt literae'. 7
 'Quam ipse charus es animo meo, tam me iuuant tuae literae'. 7
 'Papae, quantum gaudiorum tua mihi excitauit epistola!'. 7
 'Quantum risus, quantum plausus, quantum tripudiorum tuae no-
 bis attulerunt literae!'. 7
 405 'Elegantissimas tuas literas legens insolita quadam laetitia tange-
 bar'. 8
 'Calamus tuus me gaudiis exaturauit'.
 'Multam voluptatem mihi tua praebuit epistola'. 8
 'Totum me gaudiis imbuit tua tam elegans epistola'. 8

- 410 'Omneis pectoris mei sinus voluptate refersit tua tam amabilis epistola'.
 'Rara quadam voluptate me tuae resperserunt literae'.
 'Tua quidem epistola nouam quadam animo meo voluptatem aspersionem'.
- 415 'Tuis literis nulla res vnquam accidit mihi festiuor'.
 'Nihil vnquam vidi tuis literis lubentius'.
 'Haud est quicquam quod gaudentiore acceperim animo quam proximas Fausti mei literas'.
 'Quo me credis affluxisse gaudio, cum tuum nomen tuis in literis agnoscerem?'.
- 420 'Cum tabellarius tuam mihi traderet epistolam, statim animus mihi laetitia ineffabili prurire coepit'.
 'Quid ego tibi nunc referam, quae voluptas acceptis tuis literis animum Erasmi tui titillarit?'.
- 425 'Animus gaudio velut exundabat, cum tua mihi redderetur epistola'.
 'Vt lubens tuam accepi epistolam!'.
 'Posteaquam epistolium tuum ad me delatum est, animus nimirum mihi gaudio efferbuit'.
- 430 'Vix eram apud me prae gaudio, cum tuas acciperem literas'.
 'Literarum tuarum lepos praecipua quadam voluptate remoratus est animum meum'.
 'Non possum non vehementer gaudere, quoties tua scripta ad nos aduolant'.
- 435 'Mel merum mihi tuae fuerunt literae'.
 'Quicquid literarum abs te proficiscitur, id mihi saccaro ac melle fluere videtur'.
 'Opiparis literarum tuarum epulis sum lautissime reffectus'.
 'Tua scripta sunt mihi quauis ambrosia suauiora'.
- 440 'Schedulae mei Fausti mihi fuere vel mensis Siculis lautiores'.
 'Nulla voluptas, nullae sunt delitiae, quas cum tuis literis conferre velim'.
 'Nausea sunt omnia prae tuis literis'.

	‘Inter legendum amantissimas literas tuas Erasmi pectus gaudio subsultabat’.	109.
445	‘Chartae digitis tuis exaratae me, quantus eram, gaudiis exple- runt’.	110.
	‘Merae delitiae cordi meo sunt, quicquid scriptorum abs te reddi- tur’.	111.
450	‘Nil nisi gaudium tua spirat epistola’.	112.
	‘Festum diem attulit is qui tuas attulit literas’.	113.
	‘Triumphum adduxit qui tuum adduxit epistolium’.	114.
	‘Nullum ego nectar tuis scriptis anteposuerim’.	115.
455	‘An ego vllum mel Atticum cum tuis amantissimis literis contu- lerim?’.	116.
	‘Saccarum non est saccarum, si cum literis tuis componatur’.	117.
	‘Nulli mortalium tam sapit lotus, quam mihi literae tuae sapiunt’.	
	‘Quod sitienti vinum, hoc mihi tuae sunt literae’.	118.
460	‘Quod apibus cytisum, quod salignae frondes capellis, quod vrsō mel, hoc mihi tuae sunt literae’.	119.
	‘Epistola tuae celsitudinis mihi fuit quouis melle mellitior’.	120.
	‘Vbi recepissem tantopere expectatas tuas literas, dixisses Era- smum plane gaudiis ebrium’.	121.
465	‘Vt redditae sunt abs te literae, statim vidisses nos nimia quadam laetitia quasi temulentos’.	122.
	‘Quam vnice te diligo, tam vnice tuis epistolis delector’.	123.
	‘Nil nisi merum delitium tua mihi scripta videntur’.	
	‘Non tam palata blandiuntur vllae cupediae, quam animum meum tuae literae deliniunt’.	124.
470	‘Nullae lautitiae suavius titillant palatum quam tua scripta men- tem titillant’.	125. 126.
	‘ <i>Ἀμάξας ἡδονῶν</i> attulit qui tuas reddidit literas’.	
LB 26	‘Voluptatum <i>Δάθον</i> adportauit tabellio tuus, tuis ad me redditis literis’.	127.
475	‘Gaudiorum <i>Θάλασσαν</i> aduexit is qui schedas pertulit tuas’.	128.
		129.
		130.

'Mihi plane tuae literae fuerunt quod Persis *Διὸς ἑγκέφαλος*, quemadmodum aiunt Graeci'.

In his porro si qua videbuntur eiusmodi vt in oratione soluta vix toleranda putentur, meminerit hanc exercitationem ad carminis
480 quoque compositionem accommodari.

Age iam ad eundem modum in altera quapiam sententia variandi facultatem experiamur; eaque deligatur natura non admodum foecunda neque ad varietatem idonea, quo magis appareat quantum possit haec commutandi ratio, si vsu atque exercitatione
485 confirmetur. Hanc igitur sententiam sumamus:

SEMPER DVM VIVAM, TVI MEMINERO.

Principio aduerbio 'semper' nullum respondet idem pollens, neque in aliam vocem deflecti potest. Deinde 'viuam' nullum item habet simile, et verbum est vnicae vocis, id est neutralis, nec vl-
490 lum ex se propagat nomen praeter 'vitam'. Deinde 'meminero' non solum vnicae vocis est verbum, verum etiam mancum et mutilum peneque sterile, vtpote a quo nulla soboles proficiscatur praeter 'memor' et 'memoria'. Porro duo verba quae his opponuntur, 'mori' et 'obliuisci' videlicet, et ipsa sunt tum manca,
495 tum sterilia. Tamen aggrediemur. Caeterum variandi rationes ex superioribus per se lector agnoscet.

'Semper dum viuam, tui meminero'.

'Nunquam dum viuam, tui non meminero'.

'Nunquam quoad victurus sum, me tui capiet obliuio'.

500 'Haud vnquam dum vixero, tu animo excideris meo'.

'Nunquam donec viuam, mihi venies in obliuionem'.

'Nunquam quoad in viuis ero, tui nobis veniet obliuio'.

'Non prius tui meminisse desinam quam viuere'.

'Non me ante tui memoria quam vita ipsa reliquerit'.

505 'Vsque dum spirabo, tui memor fuero'.